

KORUNAN DOĞAL ALANLARDA HALKIN BİLİNÇLENDİRİLMESİ VE FOÇA ÖRNEĞİ

Burcu YILDIRIM

Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
burcuyildirim35@hotmail.com

ÖZET

Ülkemizde, kültürel, tarihi değeri ve biyolojik çeşitliliği açısından koruma altına alınan alanlar mevcuttur. Yasal statüye sahip olan bu alanların korunmasında, kamu kurumları ve araştırma kurumlarına olduğu kadar, bireylere de büyük görevler düşmektedir. Halkın bilinçlendirilmesi için yapılan faaliyetler, Foça Özel Çevre Koruma Bölgesi örnek gösterilerek anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çevre Bilinci, Korunan Doğal Alanlar

BECOMING CONSCIOUS TO PUBLIC IN PROTECTED NATUREL AREAS AND EXAMPLE OF FOÇA

ABSTRACT

In our country, there are the areas which are protected for their cultural, historical values and biological diversity. For protecting of these areas which have legal statue individual has duties like public and research foundations. Activities which are made for becoming conscious to public, will be explained by example.

Keywords: Conscious of Environment, Protected Natural Areas.

GİRİŞ

Doğal alanların bireyler tarafından korunabilmesi, bireyin sahip olduğu çevre bilinci ile doğrudan ilgilidir. Bu noktada çevre bilinci "Bir insanın kendisiyle veya çevresiyle ilişkisinin kendi varlığı bakımından öneminin farkına varmasıdır." şeklinde tanımlanabilir (TÜBA, 2002). Bu farkındalık kişinin çevresel sorumluluğunu ifade etmektedir. Çevresel sorumluluk ise bireye, çevresel eğitimle verilmektedir.

Çevresel eğitim, bireylerde çevre bilincinin geliştirilmesi, çevreye duyarlı, olumlu, kalıcı davranış değişikliklerinin kazandırılması, aktif katılımının sağlanması ve sorunların çözümünde görev alma olarak tanımlanabilir (Yalçın, 1993; aktaran TÜBA, 2002).

1997 yılında UNESCO- UNEP Çevre Eğitimi Programı kapsamında Tiflis'te düzenlenen Hükümetler arası Çevre Eğitimi Konferansı, çevre eğitiminde global düzeyde işbirliğini hedeflemesi açısından önemlidir. Konferansın sonunda hazırlanan Tiflis Bildirgesi'nde çevre eğitiminin genel hedefleri bilinç, bilgi, tutum, beceri ve katılım olarak belirlenmiştir (Ünal ve Dımışkı, 1999).

1992 yılında Rio de Janeiro'da düzenlenen Yeryüzü Zirvesi'nde, her yaşta insana çevre ve kalkınma konusunda eğitimin verilmesi gerekliliği vurgulanmıştır (Keating, 1993).

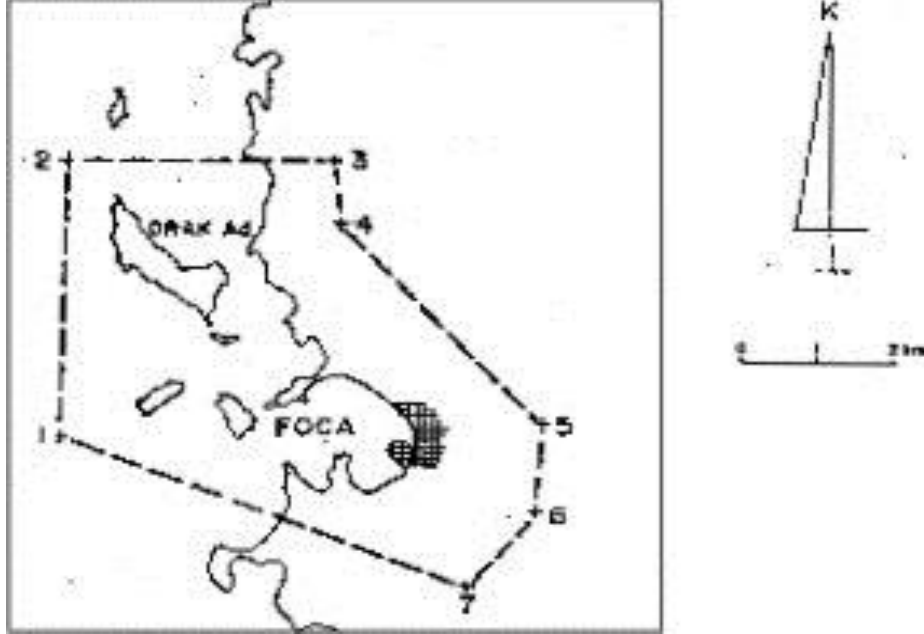
Birleşmiş Milletlerin 2000 yılında düzenlediği Binyıl Zirvesi'nin ardından hazırlanan Milenyum Deklarasyonu'nda, çevreye saygı duyulması gerekliliğinden söz edilmiştir. Çevreye duyulan saygı, çevre bilinci ile mümkün olabilecektir. Bu nedenle cinsiyet ayrımcılığı yapmaksızın herkese eşit şartlarda eğitim sağlanması, deklarasyonun hedefleri arasında yer almaktadır.

Çevresel eğitim, ilk ve orta dereceli okulların örgün eğitimi ve üniversitelerde verilen meslek eğitimi ile, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının verdiği halk eğitimini kapsamaktadır.

Koruma statüsü verilen doğal alanlarda, kamuoyunun bu alanlar hakkında sahip oldukları bilginin ve bilinç düzeyinin artırılması için farklı nitelikte eğitim etkinlikleri düzenlenmektedir. Bu etkinliklerin kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, özel sektörün ve yerel halkın katılımlarını içeren çok aktörlü organizasyonlar şeklinde olması, çevresel eğitimin amacına hizmet etmektedir.

Halkın çevre bilincinin artırılmasına yönelik olarak çalışmaların yürütüldüğü özel statülü alanlardan birisi Foça'dır. 22.10.1990 tarih ve 90/1117 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 21.11.1990 tarih ve 20702 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak "Özel Çevre Koruma Bölgesi" ilan edilmiştir.

Arkeolojik, doğal ve kentsel SİT alanları bulunması ve birçok yerleşim birimine göre daha az yapılaşma göstermesi nedeniyle bozulmamış bir nitelik taşır (Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı, 1993).

Şekil 1: Foça Özel Çevre Koruma Bölgesi (www.cevre.org.tr, e.t. 14.06.2005)

Yeryüzünde 400 civarında popülasyona sahip olan ve Türkiye'de 100 civarında olduğu tahmin edilen Akdeniz Foku'nun (*Monachus monachus*) en önemli yaşama ve üreme alanlarından biri Foça'dır (Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı, 1996). Bu nedenle 1993 yılında Akdeniz Foku Ulusal Komitesi tarafından pilot bölge olarak seçilmiştir. Aynı yıl Çevre ve Orman Bakanlığı ve Ulusal Fok Komitesi tarafından Dünya Doğa Vakfı Akdeniz Programı ile desteklenen projede, "Akdeniz Fokunun Türkiye'de Korunması Foça Pilot Projesi" hayata geçirilmiştir (Çevre Dergisi,2004). Bu proje 1998 yılında Henry Ford Avrupa Çevre Koruma Ödülüne sahip olmuştur.

Foça'nın sahip olduğu doğal, tarihi, kültürel değerlerinin korunması ve halkın çevre bilincinin artırılması için yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve halkın katılımıyla düzenlenen faaliyetlere örnek olarak şunlar verilebilir (Akdeniz Foku Araştırma Grubu Bülteni, 2003 ve 2004; Ntvmsnbc, e.t:14.06.2005):

Eğitsel faaliyetler kapsamında, örgün eğitim kurumlarında sivil toplum kuruluşlarının katkılarıyla, Akdeniz Foku hakkında bilgi verilmekte, Akdeniz Fokunu konu alan hikaye, oyun kitapları ile çocuklara doğa sevgisi aşılanmakta, Akdeniz Foku evlat, anne-baba, kardeş edinme gibi kampanyalarla halkın ilgisi çekilmektedir. Mavi Bayraklı plajlarda spor turnuvaları düzenlenmesi, yelken yarışları yapılması spor etkinlikleri arasındadır. Festivaller, temizlik kampanyaları, Akdeniz Fokunun korunmasına yönelik gönüllü üyelik programları, halkla ilişkiler faaliyetleri (bülten, broşür, dia, tanıtım filmleri...) gibi halk eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir.

Türkiye- Yunanistan işbirliği ile daha geniş bir alanda, geniş katımlı bir şekilde Akdeniz Foklarının uluslar arası düzeyde korunması çalışmaları yürütülmektedir. Özellikle balıkçıların ilgisinin bu yöne doğru çekilmesi amaçlanmaktadır.

Kısa adı AFBİKA olan "Akdeniz Fokları İçin Bilgi ve Kurtarma Ağı" bu nadir türün korunmasında yerel halkın gözlemlerini daha hızlı ve etkin iletebileceği bir sistem olup, bu konudaki çalışmalar sürdürülmektedir.

Foça Özel Çevre Koruma Bölgesi'nde halkın bilinçlendirilmesine yönelik olarak yürütülen bu çalışmalar, diğer korunan alanlara da örnek teşkil edebilecek niteliktedir.

KAYNAKLAR

- Keating, M., 1993. Yeryüzü Zirvesinde Değişimin Gündemi, UNEP Türkiye Komitesi Yayını, Ankara,
Sarıkaya, D., 2004. "İlimiz Fok Alanları ve Koruma Çalışmaları", Çevre Dergisi, İzmir İli Çevre Koruma Vakfı
Yayını, Sayı:8:10-11
Türkiye Bilimler Akademisi Raporları, 2002. Türkiye İçin Sürdürülebilir Kalkınma Öncelikleri, Sayı:1, Tübitak
Matbaası, Ankara
Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı, 1993. Özel Çevre Koruma Bölgeleri, Ankara
TC Çevre Bakanlığı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı, 1996. Özel Çevre Koruma Bölgesi Foça, Özel
Çevre Koruma Bölgeleri Tanıtımı Serisi:4, Ankara
TC Çevre Bakanlığı, 1999. "Üniversite Öncesi Çevre Eğitimi ve Sorunları", Çevre ve İnsan, Sayı:42 : 57-61
Yalçın, C., 1993. Çevre Duyarlılığı ve Eğitimi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi
Yüksek Lisans Tezi, Ankara
Akdeniz Foku Araştırma Grubu Bülteni, 2003. "Akdeniz Gezgini", Sayı:17
Akdeniz Foku Araştırma Grubu Bülteni, 2004. "Akdeniz Gezgini", Sayı:18
Akdeniz Foku Araştırma Grubu Bülteni, 2004. "Akdeniz Gezgini", Sayı:19
Akdeniz Foku Araştırma Grubu Bülteni, 2004. "Akdeniz Gezgini", Sayı:20
Akdeniz Foku Araştırma Grubu Bülteni, 2004. "Akdeniz Gezgini", Sayı:21
Ntvmsnbc, (<http://www.ntvmsnbc.com/news/322561.asp?0m=-22->) e.t.:14.06.2005
(<http://www.cevre.org/Tcm/Tebliğler/bazi%20alanların%20özel%20cevre%20KARAR.htm>) e.t.:14.06.2005